

John Dewey'in Eserlerinde Bir İfade Aracı Olarak Dil

Ali YEŞİLDAG¹

John Dewey'in Eserlerinde Bir İfade Aracı Olarak Dil

Özet

Antik Çağ'dan başlayarak günümüze kadar pek çok düşünür dil hakkındaki fikirlerini ortaya koymuş ve kendi pencerelerinden dilin ne olduğunu ya da ne olmadığını söylemeye çalışmışlardır. Dilin anlama, sanatla, edebiyatla, eğitimle, düşünceyle olan ilişkisi ve dilin kullanım alanları ortaya konmaya çalışılmıştır. Pek çok felsefeci gibi John Dewey de dil hakkındaki düşüncelerini eserlerinde dile getirmiştir. Dil, insanları bir araya getiren bir olgudur. Yaşamın ayrılmaz bir parçası olan dil, hem insanın bireysel yaşamı için hem de toplumsal yaşamı için çok önemlidir. Kendini ifade etme, şeylerin anlamını kavrama konusunda dil insanın vazgeçilmez bir parçasıdır. İçinde anlamlar barındırır ve bu anlamların insanlar tarafından kullanılmasını sağlar. Gerek ses yoluyla gerekse işaretler yoluyla kendimizi ifade etmemizi sağlayan dil, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliğdir. İnsanlar zihnindekileri dil aracılığıyla açığa çıkarır ve yansıtır.

Ahtar Sözcükler: John Dewey, Dil, İletişim, İfade, Düşünce

The Use of Language as an Instrument of Expression in John Dewey's Works

Abstract

Starting from Ancient Age and up until today, many philosophers have expressed their ideas about language and tried to describe what language is or is not from their own perspectives. Efforts have been made to explore the relationship between language and meaning, art, literature, education, thought, and the various fields where language is used. Like many philosophers, John Dewey expressed his thoughts on language in his works. Language is a phenomenon that brings people together. Language, an inseparable part of life, is crucial not only for individual human existence but also for social life. Language is an indispensable part of human beings when it comes to expressing oneself and understanding the meaning of things. It carries meanings and enables these meanings to be used by people. Language which enables us to express ourselves both verbally and non-verbally through signs is the most important feature that distinguishes humans from other living creatures. Humans reveal and reflect what is in their minds through language.

Key Words: John Dewey, Language, Communication, Expression, Thought

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Paper Type: Research Paper

¹ Araştırma Görevlisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, aliysldg20@gmail.com, 0000-0002-2001-2581

1. Giriş

Eski çağlardan günümüze kadar dil hakkında pek çok tanımlama yapılmış, dil konusu eski dönemlerden beri felsefecilerin ilgisini çeken konulardan biri olmuştur. Dil, en basit tabirle anlaşmaya yarayan bir araçtır. Bu anlaşma bazen sözcüklerle/cümlelerle bazen de birtakım işaretler yoluyla gerçekleşir. Dil, iletişimde duyguları, düşünceleri, istekleri anlamlı bir şekilde karşıya ulaştırmayı sağlar. İnsanlar arasında iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığı için toplumsal bir olgudur. İnsanlar dilin ne olduğu, dilin kaynağının ne olduğu, dilin ne işe yaradığı gibi sorulara cevap bulmaya çalışmışlardır. “Düşüncenin kaynağı dil midir, yani dilimiz olduğu için mi düşünüyoruz?” yoksa “zaten düşünce vardır biz onu dil yoluyla mı ifade ederiz?” gibi sorulara cevap aranmıştır. “Düşünmek için dil gerekli midir?” sorusu dil felsefecileri tarafından yanıtlanmaya çalışılmıştır. “Dil-düşünce”, “dil-psikoloji”, “dil-anlam”, “dil-dünya” ilişkileri gibi konular üzerinde kafa yormuşlardır. Pek çok felsefeci gibi John Dewey de dil konusuna değinmiş ve bu konudaki fikirlerini dile getirmiştir. Biz de bu çalışmada John Dewey’in eserlerinden hareketle onun dile bakışını, dil hakkındaki görüşlerini incelemeye çalışacağız.

2. Dil ve Dil Felsefesi

Dil, genellikle “iletişim aracı”, “düşüncenin dışı vurum aracı”, “düşüncenin oluşturunca ve taşıyıcısı”, “bilincin dışı vurumu”, “konuşma gücü” veya “göstergeler dizgesi” olarak nitelendirilir. Bütün bunların yanı sıra dil, konuşma gücü olmaktan çok konuşmayı anlama gücüdür. Dil, toplumsal bir görüngüdür. Toplum ya da topluluk olmaksızın dil oluşamaz ve gelişemez. Bu nedenle toplumsallık hem dilin ön koşulu hem de tözsel niteliklerinden biridir (Kula, 2012: 3-4).

Dilin, insanın dünyaya bakışına etkisi, her dilin dünyanın ve dünya görüşünün tekarsız bir yansıması olması, insanların düşüncelerinin, duygularının ve dünyanın kurgulama yeteneğinin somut bir dilin biçiminden doğması, dilin gerçekliğe etkisi, onu değiştirebilmesi ve dönüştürebilmesi, insan mahiyetinin oluşmasında dilin temel rolünün olması, hem filozofları hem de dil bilimcileri sürekli düşündürmekte olan sorunlardır (Nerimanoğlu, 2015: 110).

Antik Yunan felsefesinde spekülâtif dil felsefesi Platon’la evrilmiştir. Platon, Kratylos adlı eserinde dilin kaynağı ve fonksiyonunun neler olduğunu, dilin anlamları ifade etme kapasitesinin kaynağını, semantik ilişkinin hangi farklı tipleri olduğunu, dil ve düşünce arasında, dil ve dış dünya arasında, dil ve insan topluluğu arasında ne gibi ilişkilerin olduğunu, içerik ve ifade arasındaki ilişkinin özelliğinin ne olduğunu sorgulamıştır (Özcan, 2014: 12-13).

Antik Çağ'da dil, zihinde olanları başkalarına aktarmanın aracı olarak düşünülmüştür ve dilin varlık nedeninin başka bir şeyi temsil etmek olduğu kabul edilmiştir. Antik Çağ'ın dil anlayışına göre dilin düşünceyle ilişkisi, dış dünyayla ilişkisinden gelir ve bir nesnenin zihindeki tasarımını aktarmak için sözcükler kullanılır. Bu bağlamda Platon ad, tanım, imge, nesnelerin bilgisi ve kendisi arasında şöyle bir bağ kurmuştur. Nesnelerin tanımına ulaşmayı amaçlayan üç araç vardır; ad, tanım ve imge. Bu üç araçla nesnelerin bilgisine ulaşamayan bir kimse, o nesnelerin kendisine de ulaşamaz. Fakat adlar, tanımlar ve imgeler aracılığıyla oluşturulan bilgiler, nesnelerin kendisi hakkında tam bir bilgi veremez. Bununla birlikte dil, nesnelerin özlerini aktarma aracıdır ve dilin temel kullanım şekli adlandırmadır. Adlandırma doğru şekilde yapılırsa konuşmalar aracılığıyla ulaşılmak istenen amaçların gerçekleşmesi mümkün olabilir (Saygın, 2018).

Aristoteles'te dil var olanın kategorilerini anlama aracıdır. Aristoteles, Oragon'da günümüzde kullanılan sentaks, vokabüler, retorik gibi lengüistik kavramlara ilişkin açıklamalar da yapmıştır; dilin ad ve eylem gibi kategorilerini incelemiştir. Aristoteles, bugünkü söz/kavram/nesne şeklindeki semiyotik üçgenin kaynağıdır. Aristoteles'e göre söz yani telaffuz ettiğimiz adlar, ruh hâllerini sembolize eden ögeler bütünüdür. Yazdığımız adlar ise telaffuz ettiğimiz adların uzlaşımsal simgeleridir. Adın zamanla ilişkisi yoktur; bölümlerinden hiçbiri tek başına anlam taşımaz. İnsanlar aynı yazı sistemine sahip olmadıkları gibi aynı şekilde de konuşmazlar. Söylem, anlamlı ses aracılığıyla ifade edilen sedadır. Söylemin birbirinden ayrı her bir bölümü anlamlıdır. Söylemin anlamlı olma nedeni uzlaşımsal olmasıdır. Söylemler doğru veya yanlış olabilir (Özcan, 2014: 13-14).

Descartes, dili düşüncenin belirtisi ve dışı vurumu olarak ele almıştır. İnsanın dil becerisi ile hayvanın dil becerisi arasında çok büyük farklılıklar bulunduğunu savunmuştur. Dili bir yandan düşünceyi ifade imkânı olarak değerlendirirken diğer yandan dilin alışkanlıkla ve özensiz kullanılmasının doğru muhakeme etmenin önünde engel teşkil ettiğini söylemiştir (Altınörs, 2010: 391).

Orta Çağ'da Roger Bacon, Duns Scottus, Ockhamlı William gibi filozoflar mantık, metafizik ve retorik gibi konularda dilin ve düşüncenin doğasını incelemişlerdir. Modern dönemde de dile duyulan ilgi azalmamıştır. Vico, Leibniz, Wolf, Rosseau, Hume, Locke, Condillac, Herder, Kant, Humboldt, Hegel, Pierce, Nietzsche gibi filozoflar dile dair açıklamalar yapmışlardır (Özcan, 2014: 14).

Locke'a göre dilin, yani sözcüklerin en temel görevi bildirişim amacıyla düşüncelerin iletimini sağlamaktır. Fakat Locke, bunun yanı sıra dış dünyanın temsili söz konusu olduğunda sözcüklerin aynı zamanda bilgi verici bir özellikte olması gerektiğini de düşünmüştür. O, sözcüklerin kurulumunu, onların hem bildirişimi nasıl mümkün kıldıkları sorusu çerçevesinde hem de şeylerin temsili ne oranda sağlayabildikleri çerçevesinde incelemiştir. Onun bu incelemesi, dil anlayışının en

önemli yolunu uzlaşsallık olarak ortaya koyar. Dilin uzlaşsallık karakteri bizi dilin toplumsal yönünü ele almaya iten en önemli unsurdur. Dilimiz, hem dünyayı hem içinde yaşadığımız toplumu kavrama ve tasarlama şeklimizle de yakından ilişkilidir (Türkmen Birlik, 2017: 70-71).

Saussure dili, terimlerinin anlık hâli dışında hiçbir şeyin belirleyici olmadığı saf/katıksız bir değerler sistemi olarak görmüştür. Ona göre sistemden kaynaklanan/doğan değerler olarak kavramlar sadece ayrımsaldır. Dilde sadece ayrımlar vardır. Saussure dilde, (dilin) sisteminden önce ne idealar ne de sesler bulunduğunu söyler. Dolayısıyla Saussure'e göre dil, yalnızca sistemden kaynaklanan/doğan kavramsal ve sessel ayrımlar içerir. Diğer bütün semiyotik sistemlerdeki gibi dilde de işareti oluşturan şey diğer işaretlerden farklılığıdır; yani işaretin mizacı ayırım/farklılıktır. Böylece Saussure dilsel işaretlerin değerlerinin, mevcut dil sistemi içindeki karşılıklı sınırlandırmalar ya da aynı anlamda farklılıklar yoluyla belirlendiğini düşünmektedir. Bu yüzden Saussure için dil, tözsel değil saf biçimsel/formel bir yapıdır. (Altınörs, 2018: 32).

Humboldt'a göre farklı diller, ulusların özgün düşünme ve duyumsama tarzını oluşturur. Nesnelere veya şeylerin büyük bir bölümü, kendilerini nitelendiren diller tarafından yaratılır. Dillerin temel öğeleri, keyfilik ve uzlaş yoluyla değil, insan doğasının özünden doğar, korunur ve yeniden üretilir. Dil, keyfilik ve uzlaş ile oluşmaz; insan doğasının özünden doğar. Dili yaratan ve geliştiren elbette insandır, insan doğasının dile yatkınlığıdır. Bununla birlikte sözcükler ve dilsel biçimleri tekil insanlar yaratır ve topluma önerir. Bu süreç tümüyle keyfidir ve öznedir. Tekil bireyler tarafından önerilen bu sözcükler veya dilsel biçimler, toplum tarafından kabul edilerek kullanılmaya başlanırsa; bu dilsel bir uzlaşdır. Dolayısıyla keyfilik ve uzlaş dilsel oluşumun ayrılmaz parçasıdır (Kula, 2012). Chomsky de dilin türe özgü bir insan yetisi olduğunu söyler. Düşük zekâ düzeylerinde, hastalıklı durumlarda bile, problem çözme yeteneği ve başka uyum davranışları göstermede budala bir insanı geçen bir maymunun hiç erişemeyeceği bir dil yeteneğinin insanda bulunduğunu söyler (Chomsky, 2018).

Frege, 20. yüzyıl felsefesinin en önemli filozoflarından; dil felsefesi onunla başlamıştır. Frege, dil felsefesini ilk felsefeyle özdeş saymıştır. Ona göre dil felsefesi epistemolojiden de ontolojiden de önce gelir. Böylece Frege, felsefede de devrim yapmıştır. O, anlam teorisini ilk felsefenin temeli ve paradigması olarak görmüştür. Anlam konusunda bilimsel ve sistematik bir teori oluşturmak için izlenecek yolu göstermiştir. Frege hiçbir zaman doğal dil teorisini ortaya koymaya çalışmamıştır. Onun asıl amacı, aritmetiği mantığa dayandırmaktır (Özcan, 2014: 39).

Frege, mantıkçı projesini hayata geçirmek için gereksinim duyduğu tanımları ve kanıtları öncelikle gündelik dilde formüle etmeyi dener. Ancak gündelik dil, kesin

olmayan kavramlara sahip olduğundan dolayı Frege'nin projesini gerçekleştirmede yetersiz kalır. Frege'nin çoğu zaman tekrar etmiş olduğu gibi gündelik dildeki çıkarım biçimleri değişken, zayıf ve muğlak oldukları için ön yargı veya varsayımlar kolayca çıkarımlara karışabilmektedir. Çıkarımların sonuçlarında bu ön yargıların ya da varsayımların etkileri görülmeyebilir. Görüldüğü gibi gündelik dillerin tamamen özenli kanıtlarla formüle etme gibi özel amaçlar için defolu olmasının nedeni hem gündelik dildeki ifadelerin muğlak olması hem de çıkarımlar için kusursuz bir biçim sunamamalarıdır. Gündelik dilde argümanların ya da akıl yürütmelerin basamaklarını ve argümandaki önermeler arasındaki ilişkileri açıkça görebilmek pek mümkün değildir (Yıldırım, 2021: 113). Frege'ye göre dil; belli niteliklerin ve ilişkilerin söz konusu edildiği bir söylem evrenini betimlemeye ve bireyler alanından söz etmeye yarayan bir araçtır (Özcan, 2014: 40).

Russell'a göre anlam, dil dışı bir gerçeklikle kurulan referans ilişkisiyle belirlenebilir. Çünkü dilin temel fonksiyonu dünya ile ilişkimizi düzenlemektir. Realiteyle ilk ilişkimizi dil aracılığıyla kurarız. Varlık dünyasına ve dünyanın yapısına dil aracılığıyla nüfuz ederiz. Bize bu dünyayı tanıtan dilin üç kategorisi vardır: Ad, fiil ve sıfat. Dil realiteden kopuk değildir ve bağımsız bir eyalet gibi görülemez. Bu yüzden Russell, dilin analizine değil; bilime dayalı bir yöntem ortaya koymaya çalışır. Russell, dil analizini bilime dayandırsa da kendisini babaları gibi gören mantıkçı pozitivistlere uzaktır. Mantıkçı pozitivistler indirgeyicidir; dilin tek amacının olguları açıklamak olduğunu ileri sürerler. Oysa Russell'a göre dilin üç amacı vardır; a) olguları açıklamak, b) konuşanın durumunu ifade etmek, c) dinleyeninin durumunu değiştirmek (Özcan, 2014: 171-172).

Araştırmacılar Wittgenstein'i erken dönem ve geç dönem olmak üzere iki dönemde ele alırlar. İlk dönemi *Tractatus Logico-Philosophicus* adlı eseri ile ikinci dönemi ise Felsefi Soruşturmalar ile belirlenmiştir. *Tractatus*, doğrulanabilirlik ilkesini anlam kriteri olarak ele alıp metafizik ifadelerin deney ve gözlemle ilkece bile olsa doğrulanmalarının olanaklı olmaması sebebiyle bunların anlamsız, saçma ifadeler olarak damgalanıp elenmesi gereken ifadeler olduklarını savunan mantıkçı pozitivistler tarafından âdeta bir manifesto olarak değerlendirilmiştir. Wittgenstein, *Tractatus*'ta dille söylenebilenin yalnızca doğa bilimlerinin önermeleri olduğunu öne sürmüş, bu görüşüyle mantıkçı pozitivistler tarafından benimsenmiştir. Ancak *Tractatus*'un amacı mantıkçı pozitivistlerinkinden biraz farklıdır. Wittgenstein felsefeyi olduğu hâliyle yadsınamış, dile getirilebileni açıkça ortaya koymak suretiyle dile getirilemez olanı göstermenin olanağı üzerinde durmuştur. Dilin yapısı, dilin sınırları, felsefenin dilin mantığı açısından olabilirliği ve felsefenin bilgi etkinlikleri arasındaki yeri gibi konuları ele alan Wittgenstein, dilin dünya ile ilişkisi üzerinde de düşünmüştür. Dil-dünya ilişkisi konusunda *Tractatus*'ta söylediği temel şeylerden biri dilin dünyayı betimleme

işlevinin olduğudur. Bu betimleme, dilsel formdaki resimlerle dünyayı yansıtmak ve dünyayı dilde temsil etmektir (Özer, 2022: 38).

Wittgenstein, dil-dünya, dil-düşünce ve dil-anlatım yeterliliği arasındaki karşılıklı belirlenim ilişkisini, “dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır” şeklinde ifade eder. Bu, dil felsefesinde ufuk açıcı bir saptamadır. Çünkü insan neyi düşünüyorsa onu anlatabilir; neyi anlatabiliyorsa onu gerçekleştirebilir. Dolayısıyla insanın dünyası, düşünebildiği ve anlatabildiği şeylerle sınırlıdır. Dil yeterliliği, dünyayı algılama, tanıma ve değiştirebilme gücüyle; kişinin öz gerçekleştirim yeteneğiyle doğru orantılıdır (Kula, 2012: 157).

Tarihsel açıdan dil felsefesinin belirleyici filozofları olarak Frege, Russell ve Wittgenstein’dir. Bunlar biçimsel yani matematik mantığı ve üretici lengüistiği, daha doğrusu türetme kurallarını dilsel analizlerinde kullanmışlardır. Bu sayede dil felsefesinde pek çok eser bırakmışlardır. Bu eserler, bir dil felsefesinin doğuşu için yeterli olmuştur (Özcan, 2014: 29).

3. John Dewey’in Dile Bakışı

3.1 John Dewey’e Göre Dil

Dil, başlangıçtan bugüne insanın kendini ifade etmesini sağlayan en önemli araç olmuştur. Dil, varlıkla sadece somut bir bağlantı kurmaz aynı zamanda anlam boyutunda da bir bağ kurmaya çalışır. Somut varlıktan hareketle, soyut kavramlara ulaşır. Zihinde oluşturulan soyut düşünceler dille somut bir şekilde ifade edilerek canlandırılır. Bu nedenle dil, kavramı hem anlamlandırmada hem de sembolleştirmede zihindeki etkinliğin iki katı kadar objektif bir özellik taşır (Eroğlu, 2012).

Dewey, dili ifadeci olarak nitelendirir. Ona göre dil, ancak hem konuşulduğu hem de dinlediği zaman vardır. Dinleyenin olması şarttır. Dil için, mantıkçıların ifade ettiği gibi üçlü bir ilişki gerekir: Konuşan, söylenen ve hitap edilen. (Dewey, 2021: 147). Bu dil görüşü yönünden John Dewey’le John Locke ortak noktadadır. İkisi de dilin toplumsal bir olgu olduğuna dikkat çekmektedir.

Doğanın çok çeşitlilik arz eden görünümüne kıyasla dil son derece yetersizdir. Yine de insan deneyiminde etkili olan doğal varoluşun anlatılamaz çeşitliliği, pratik araçlar olan sözcükler sayesinde, yönetilebilen düzen, derece ve sınıflara indirgenir. Dilin var olan bireyselleşmiş niteliklerin sonsuz çeşitliliğini kopyalaması arzu edilemez ve bu da gereksizdir. Bir niteliğin eşsiz niteliği deneyimin kendinde bulunur. Zaten oradadır ve bu yeterlidir. O yüzden dilde kopyalanmasına gerek yoktur. Dil, bu niteliklerin deneyimde nasıl bulunacağı konusunda yönergeler verdiğinde bilimsel veya düşünsel amacına hizmet eder. Yönerge ne kadar genel ve basitse o kadar iyidir. Çok fazla ayrıntıya sahip olması yarar sağlamak yerine kafa karıştırır (Dewey, 2021: 287). Dil, hayatımızın her yerinde bizimledir. Bilimsel düşüncede, sanatsal düşüncede, basit

sorunları çözmeye hep dil vardır. Dili, ihtiyaçlarımızın doğrultusunda en pratik şekilde kullanmamız gerekmektedir.

Dewey'in pragmatist felsefesinin merkezinde şu ilke vardır: Bir organizma olarak insanın bütün davranışları sosyal ve fiziksel çevresiyle etkileşiminin sonucudur. Nasıl ki insanın yapma ve bu yapmalarının sonucundaki acı çekmeleri çevreyle etkileşiminin bir sonucu ise bilgi de öyledir. Organizma çevresiyle arzu, istek ve ihtiyaçlarını tatmin edecek şekilde uyumlu bir etkileşim içinde hayatını devam ettirir. Çevrenin imkânlarıyla organizmanın talepleri arasında bir süreklilik ve istikrar vardır. Fakat bu istikrar bazı durum ve bağlamlar içinde kararsız ve istikrarsız bir hâl alabilir. Bilme, istikrarsız bir durumu istikrara kavuşturma ve organizmanın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden oluşturmakta aktif bir unsur olarak ortaya çıkar. İnsanı bir organizma olarak diğer varlıklardan ayıran şey saf akıl değildir. Farklılık insanın çevresiyle ilişkisinde istikrarsız durumlarla baş etmek için pek çok araçlar geliştirme yeteneğine sahip olmasından kaynaklanır. Söz gelimi dil bunlardan sadece biridir. Dolayısıyla düşünme sadece bir boşlukta gerçekleşen teorik bir eylem olmaktan çok organizmayla çevre arasındaki ilişkide ortaya çıkan ve problematik durumları yansıtan insani bir eylemdir. (Türer, 2015: 135).

Anlam ve değerin sürekliliği dilin özüdür. Çünkü yaşayan bir kültürü dil ayakta tutar. Bu nedenle sözcükler neredeyse sonsuz armoni ve yankı yükü taşırlar. Çocuklukta deneyimlenen ama hatırlanmayan duyguların aktarılan değerleri sözcüklerde taşınır. Konuşma dili gerçekten ana dildir. Devam eden bir toplumsal grubun kültürünü karakterize eden davranış kalıplarıyla, hayatı görme ve yorumlama biçimleriyle şekillenir. Bu süreklilik yazılı ve basılı formunda yer alan harflerle sınırlı değildir. Dizine oturttuğu çocuğa “Bir zamanlar” diye başlayan hikâyeler anlatan büyükanne, geçmişini hem aktarır hem de biraz değiştirir (Dewey, 2021: 318-319).

Dewey, dili hem bilim hem de sanat olarak tanımlamaktadır. Ona göre dil, düşüncenin gerçekte nasıl devam ettiğine dair organize ve test edilmiş betimleyici bir açıklama verdiği ölçüde bir bilim; bu betimleme temelinde, müstakbel düşüncenin başarıya götüren işlemlerden yararlanacağı ve başarısızlıkla sonuçlanan işlemlerden kaçınacağı yöntemleri tasarladığı ölçüde de sanattır (Dewey, 2021: 132).

3.2. Dil ve Düşünce İlişkisi

İnsanlar asırlardır düşünmektedir. Her türlü yolla ve her türlü sonucu gözlemlemiş, onlara dair çıkarımlarda bulunmuş ve onlara dair akıl yürütmüşlerdir. Mit, efsane ve kültürün kaynağının incelenmesi olan antropoloji, dil bilimi ve gramer, retorik ve önceki mantıksal kompozisyonların hepsi bize insanların nasıl düşündüğünü ve farklı türden düşüncelerin amaçlarının ve sonuçlarının neler olduğunu anlatır (Dewey, 2021: 132). Dil konusunda yapılan çalışmalar da asırlardır süren gözlemlerin ve düşünmenin sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Enstrümantalizm (aletçilik) akımının kurucusu olan John Dewey, dili düşünmenin aracı olarak görmektedir. Dewey'e göre dil, düşünceyle öylesine kendine özgü ve sıkı bir ilişki içindedir ki bu durumun özel olarak tartışılması gerekmektedir. Logos sözcüğünden gelen mantık (logic) sözcüğü, hem sözcük veya konuşma hem de düşünce veya akıl anlamlarına gelmektedir. Dewey'e göre sözcükler, düşünsel kısırlığı ve sahte düşünmeyi işaret ederler. Eğitim ve öğretim başlıca çalışma aracı olarak dili alırlar. Bununla birlikte eğitim reformcuları yüzyıllardır dilin okullardaki mevcut kullanım şekline karşı çok sert suçlamalarda bulunurlar. Dilin düşünme için zorunlu -hatta onunla özdeş- olduğu iddiasının karşısına dilin düşünceyi bozduğu ve perdelediği iddiası çıkarılmaktadır. Dewey'e göre bu noktada gerçek bir sorun vardır.

Dilin düşünceyle ilişkisi konusunda üç özgün görüş ileri sürülmüştür: Bunlardan birincisi, dil ile düşüncenin özdeş olduğu görüşüdür. İkincisi, sözcüklerin düşüncelere giydirilen kıyafetler oldukları görüşüdür. Üçüncü görüş ise dilin düşünceyle özdeş olmamakla birlikte iletişimin yanı sıra düşünmek için de zorunlu olduğu görüşüdür. John Dewey, bu üçüncü görüşü savunmaktadır. Ona göre dil olmadan düşünmek imkânsızdır. Dil, sözlü ve yazılı konuşmadan çok daha fazlasıdır. Jestler, resimler, anıtlar, görsel imgeler, parmak hareketleri -bilinçli ve yapay biçimde bir gösterge olarak kullanılan herhangi bir şey- mantıksal açıdan dildir (Dewey, 2022: 238-239).

3.3 Dil ve Anlam İlişkisi

Dewey, sözcüklerin anlama gebe şeyler olduğunu söyler (Dewey, 2021: 162). Dewey'e göre dilin düşünmek için şart olduğunu söylemek, göstergelerin şart olduğunu söylemektir. Düşünce kaba nesnelere ilgilenmez, onların anlamlarıyla ilgilenir ve anlamların kavranabilmeleri için algılanabilir, tek tek şeyler içinde somutlaşmış olması gerekir. Anamlardan yoksun şeyler kör uyarıcılardan, kaba nesnelere, zevk ve acının değişen kaynaklarından başka hiçbir şey değildir. Anamlar dokunulabilir şeyler olmadıkları için onlar fiziksel bir varlığa iliştilmek suretiyle sabitlemek, sağlama bağlanmak zorundadırlar. Anamları sabitlemek ve iletmek üzere simgeleri kullanırız. Eğer bir adam, başka bir adamın üstüne yürüyüp onu odadan atmaya yeltenirse onun bu hareketi bir gösterge olmaz. Buna karşılık eliyle ona kapıyı gösterir ya da "git" derse eylem, anlamın aracı hâline gelir: Bu eylem artık bir gösterge olur. Nitekim göstergelerin kendi başlarına ne olduklarıyla ilgilenmeyiz; gösterdikleri şeyle ilgileniriz. Yani anlam mevcut olduğu sürece dışsal şeyin bir önemi yoktur (Dewey, 2022: 239).

Düşüncenin yüksek seviyelere çıkabilmesi için tasarlanmış göstergelerin var olması şarttır. Bu şartı dil karşılar. Jestler, sesler, yazılı ya da basılı biçimler tam anlamıyla fiziksel şeylerdir ama onların doğal değerleri, anlamların temsilcileri olarak kazandıkları değere tabi kılınmıştır (Dewey, 2022: 240). Buradan hareketle dilin anlamı yansıtan bir ifade aracı olduğunu söyleyebiliriz.

3.4. Anlam ve Düşünce İlişkisi

İnsanın zihinsel yaşamı anlamın doğrudan ve dolaylı kavranması arasındaki özel bir etkileşimden meydana gelir. Bütün yargı, bütün zihinsel çıkarım bir anlama eksikliğini, kısmi bir anlam eksikliğini varsayar. Meydana gelen şeyin tam ve yeterli anlamını ele geçirebilmek için düşünürüz. Ne var ki, bir şeyler önceden anlaşılmalı, zihin üstesinden geldiği, hâkimi olduğu bir anlama sahip olmalıdır. Aksi takdirde düşünmek imkânsızdır. Anlamı kavramak için düşünürüz. Bilginin her genişlemesi bizim kör ve ışın geçirmez noktalardan haberdar olmamızı sağlar. Oysa daha az bilgiye sahip olduğumuzda bu noktaların hepsi açık ve doğal görünür. Anlam dağarcığımızın gelişmesi, yeni sorunların farkına varmamızı sağlar. Bununla birlikte sadece yeni karmaşaların önceden bilinen ve açık olan şeye tercüme edilmesi sayesinde bu sorunları anlarız ya da çözeriz (Dewey, 2022: 149-150).

3.5. Dilsel Göstergeler ve Onların İşlevleri

Sözcükler, nesnelere ve eylemlerin yerine durarak onları temsil eden sembollerdir; bu bakımdan anlamları vardır (Dewey, 2021: 118). Bazı anlamlar neredeyse yakalanabilir gibi görünürler ama buhar olup uçarlar. Bir türlü yakalanamazlar, yoğunlaştırılmaya direnirler. Ona bir sözcüğü iliştiirmek bir şekilde anlamın çevresine bir çit çeker, onu sınırlar içine hapseder. Kendi başına bir şey gibi onu ortaya çıkarmasına, onun belirginlik kazanmasına izin verir. Bir şeye ad vermek, onu basit fiziksel oluşun dünyasından çekip çıkararak bağımsız ve kalıcı bir anlam düzeyine yükseltmek suretiyle onu sınıflandırmak, ona sahiplik, saygınlık ve şeref vermektir. Sözcüklerin anlam sınırlandırma gücünden dolayı Dewey, sözcükleri çite benzetmiştir. Sözcükler aynı zamanda bir etikettir. Anlamın doğal göstergeler tarafından aklımıza getirilmesi, doğrudan temas ya da görmeyle sınırlıdır. Oysa dilsel bir gösterge tarafından saptanıp sabitlenen bir anlam, gelecekte kullanılmak üzere korunur. Şey, anlamın temsilcisi olarak mevcut olmadığında bile sözcük, anlamı akla getirecek şekilde üretilebilir. Sözcükler taşıyıcıdır. Bir anlam, gösterge tarafından kaba olgulardan çözülüp ayrılarak sabitlendiğinde, yeni bir bağlamda ve durumda kullanılabilir. Bu aktarma ve yeniden uygulama, her türlü yargılamanın ve çıkarımın anahtarıdır. Deneyimlerimiz bize fiziksel olarak uyum sağlama alışkanlıkları edindirebilir ama hiçbir şey öğretmez. Çünkü deneyimlerimizi yeni deneyimleri bilinçli olarak ön görmek ve çıkarsamak için kullanamayız. Konuşma biçimlerimiz, artık bizi ilgilendiremeyen, bizimle birlikte eski olmayan deneyimlerin taşıdığı anlamları henüz belirsiz ve kuşkulu görünen yeni deneyimlere aktardığımız büyük ve kolay işletilebilen taşıyıcı araçlarımızdır (Dewey, 2022: 241-242). Sözcükler, bir niteliği deneyimlediğimizde meydana gelen yaşamsal tepkilerimizi çağırıp etkinleştirdikleri gibi şiirsel amaçlara da hizmet ederler (Dewey, 2021: 287).

Dewey'e göre, olabilecek olan veya olmuş olabilecek olan, olmakta olanla ve olmuş olanla her zaman zıtlık sergiler. Bu zıtlık yalnızca sözcüklerin aktarabileceği bir türdendir. Eğer hayvanlar sıkı gerçekçilerse bunun sebebi dilin insanlara sağladığı göstergelerden yoksun olmalarıdır. Adlar, fiiller, sıfatlar genelleştirilmiş koşulları yani karakterleri ifade ederler. Bir özel ad bile bireysel bir örnekle sınırlı oluşuyla ancak bir karakter gösterebilir. Sözcükler şeylerin ve olayların doğasını yansıtmaya çalışır. Şeylerin ve olayların açıklanamaz bir varoluş akışı olmanın ötesinde bir doğaya sahip olmaları dil sayesinde (Dewey, 2021: 321-322). Göstergeler, anlamları sınırlayıp belirlemenin yanı sıra birbirine göre sınıflandırmanın da araçlarıdır. Sözcükler sadece belirli ya da tekil anlamların adları ya da başlıkları değildir. Ayrıca anlamların birbirine göre ilişkisinin düzenlendiği cümleleri de oluştururlar. “Bu kitap bir sözlüktür.” ya da “Gökteki ışık lekesi Halley Kuyruklu Yıldızı’dır.” dediğimizde mantıksal bir ilişkiyi açıklamış oluruz. Başka bir deyişle fiziksel şeylerin ötesine geçip cinslerin ve türlerin, şeylerin ve niteliklerin bulunduğu mantığın topraklarında bir sınıflandırma ve tanımlama eyleminde bulunuruz. Farklı sözcüklerden oluşan yargılarla aynı ilişkiyi taşıyan önermeler ve tümceler, başlıca kavramlarla ve anlamlarla aynı ilişkiye sahip olan önermeleri çeşitli türleri analiz etmek suretiyle kurulurlar. Sözcükler bir cümleyi işaret ederler. Cümleler de uygun düştüğü daha geniş bir ardışık söylem bütününe işaret eder. Bugüne kadar söylendiği şekilde dil bilgisi, halkın zihniyetinin bilinç dışı mantığını dışa vurur. Düşüncenin ana sermayesini oluşturan temel zihinsel sınıflandırmalar, bizim için her zaman ana dilimiz tarafından kurulmuştur. Dili kullandığımızda, insan ırkının zihinsel sistemleştirmeleri kullanırken sergilediğimiz açık bilinçlilik eksikliği onun mantıksal ayrımlarına ve gruplandırmalarına çok derinlemesine alıştığımızı gösterir (Dewey, 2022: 243-244).

Sözcüklerin, edimlere ve nesnelere dikkat etme yanının dışında itaat etmeyi ifade eden yanı da vardır. Zihin, düşünsel olan dikkat etme ve fark etme etkinliğini, önemseme ve sevme gibi duygusal etkinlikleri ve bir amaca yönelik iradi, pratik davranışın etkinliğini ifade eder (Dewey, 2021: 347).

Sözcükler, bir anlamı ancak bu anlam bizim şeylerle doğrudan kurduğumuz temaslara ilk anda dâhil olurlarsa (bulanık kütleden) ayırıp koruyabilirler. Nitekim şeyleri işe katmadan sadece bir sözcük aracılığıyla bir anlamı sunmaya çalışmak o sözcüğü anlaşılabilir olmaktan çıkarır. Fiziksel şeyleri işe karıştırmadan sözcükleri birbirine bağlamak, onların yeni birleşimlerini oluşturmak da bize yeni fikirler sağlayabilir ama bu olanağın da sınırları vardır. Bir insan düşünceyi başkalarının neye inandığını öğrenmek için kullanmadığı takdirde başkalarının dilde somutlaşmış fikirleri, onun kendi fikirlerinin yerine geçer. Başlangıçta fikirleri temsil eden sözcükler, tekrarlanan kullanımlarıyla birlikte sayaçlar hâline gelmeye başlarlar. Yani anlamları bilinmek zorunda olmadan belirli kurallara göre kurcalanması ya da tepki verilmesi gereken fiziksel şeyler hâline gelirler. Bay Stout, böyle terimler için “ikame göstergeler” ifadesini kul-

lanır. Bu göstergeler, üzerinde hiç düşünmeden sadece sonuçlara ulaşmak için anlamları birer araç olarak kullanmamızı sağlarlar. Göstergelerin düşünmeyi aradan çıkarması insan için avantajlıdır. İyi bilinenin yerini alması açısından insan zihnini özgürleştirir. Bu da bilinçli yorumlamayı ve bunun beraberinde de anlamlara odaklanmayı sağlar (Dewey, 2022: 245-247). Dewey'e göre, sözcüklerin gerisinde düşünsel bir kıyaslama değil, bir duygusal özdeşleştirme edimi bulunur (Dewey, 2021: 110).

3.6. Dilin Eğitimde Kullanılması

Dewey'e göre dil, eğitim işiyle çift katmanlı bir ilişki içindedir. Bir taraftan okuldaki bütün derslerin yanı sıra disiplinin sağlanması için de dil sürekli kullanılır. Diğer taraftan dil de bağımsız bir çalışma konusudur. Dewey, dilin sıradan kullanımının düşünme alışkanlıkları üzerinde etkisinin, bilinçli dil bilim çalışmalarının etkilerinden çok daha derin olduğunu söyler. Çünkü dil bilim çalışmaları, konuşmanın barındırdığı şeyleri açık hâle getirmeye yarar.

Dewey, "Dil düşüncenin ifadesidir." sözünü ancak yarı doğru bir ifade olarak kabul eder ve bu yarı doğru ifadenin bir hataya neden olmasının muhtemel olduğunu belirtir. Ona göre dil gerçekten de düşünceyi ifade eder. Fakat ne ilk işi ne önceliği ne de kastı budur. Dilin temel itkisi ve işlevi başkalarının etkinliklerini -arzuları, duyguları ve düşünceleri ifade etmek suretiyle- etkilemektir. İkincil işlevi ise başkalarıyla daha yakın ve içten toplumsal ilişkiler kurmaya izin vermektir. Dilin bilinçli bir düşünme ve bilgi aracı olarak kullanımı da onun üçüncü işlevidir ve diğerlerine göre geç gelişir. John Locke, sözcüklerin halkça ve felsefeye olmak üzere ikili bir kullanımı olduğunu söylemektedir. Dewey'e göre halkça kullanımından, düşüncelerin ve fikirlerin sözcükler yardımıyla genel iletişimi ve sıradan olaylarla ilgili işleri ve kamu yaşamının ihtiyaç duyduğu koşulları sürdürmeye hizmet edebilecek şekilde ilerlemesi anlaşılmaktadır. Felsefeye kullanımından ise söz konusu sözcüklerin, şeyleri özel kavramlarını başkalarına iletmeye ve kesin gerçekleri genel önermeler kılığında ifade etmeye hizmet edebilecekleri şekilde kullanılmaları anlaşılmaktadır (Dewey, 2022: 247-248).

Dilin bu şekildeki toplumsal ve pratik kullanımının zihinsel/düşünsel kullanımından ayrılması, okulun konuşmayla ilgili sorunu üzerine de ışık tutar. Bu sorun, çocukların çoğunlukla pratik ve toplumsal amaçlara hizmet eden sözlü ve yazılı konuşmasını, bu konuşmanın kademeli olarak bilgiyi iletmenin ve düşünceye yardımcı olmanın bilinçli bir aracı hâline geleceği biçimde yönlendirmektedir. Dilin doğal akışını özendiren onu refleksif düşüncenin bir hizmetçisi yapmak kolaydır. Doğal amaçları ve ilgileri -en azından sınıftayken- dizginlemek, hatta tamamen ortadan kaldırarak bunların yerine bazı (gündelik hayattan kopuk) soyut ve teknik meseleler üzerine tamamen biçimsel ifade tarzlarını kullanma alışkanlığı geliştirmek de nispeten kolaydır. Zor olan gündelik işler ve koşullarla ilgili alışkanlıkları sağın kavramlarla ilgili alışkanlıklara dönüştürmektir. Bu dönüşümün başarılı bir şekilde gerçekleşmesi; çocuğun söz

dağarcığının genişletmeyi, bu söz dağarcığı içindeki terimleri daha açık ve sağın hâle getirmeyi ve ardıl konuşma alışkanlıkları kazandırmayı gerektirir (Dewey, 2022: 248-249).

Söz dağarcığının genişlemesi, şeyler ve insanlarla daha geniş bir zihinsel bağlantı kurmayla ve sözcüklerin anlamlarını bu sözcüklerin duyulduğu ve okunduğu bağlamlardan dolayı yolla devşirmeyle gerçekleşir. Bir sözcüğün anlamını bu iki yöntemden biriyle yakalamak demek; kafayı çalıştırmak ve eldekileri zekice seçip analiz etmek demektir. Bu yolla anlam ve kavram dağarcığı gelişmektedir. Dewey'e göre vurdumduymazlık düşünce ve söz dağarcığı konusunda düşünceyi muğlak ve gevşek hâle getirir. Dewey, akıcı konuşmakla dile hâkim olmak arasında büyük bir fark olduğunu söyler ve hazırcıevaplığın ve laf ebeliğinin de geniş bir söz dağarcığıyla bağlantısı olmadığını belirtir. Sözcük ve kavram havuzunu geliştirmenin bir yolu, anlamın gölgelerini keşfedip adlandırmaktan, yani söz dağarcığını daha açık ve sağın hâle getirmektir. Terimlerin ilk anlamları şeylerle yüzeysel bir tanışıklıktan doğduğu için kapalıdır ve çok uzak şeyleri de içine alır. Bu kapalılık, varlığını sürdürmeye meyillidir ve düşünmenin ilerlemesinin önünde bir engel olarak durur. İlk önce fikrin ne olduğu kavranmalıdır. Yüksek derecede anlamlı ve kesin anlamlara işaret eden terimler tutumlu biçimde kullanılarak sunulması, sözcük dağarcığının daha açık ve sağın hâle getirilmesi açısından önemlidir. Dewey'e göre dil, anlamları hem seçip sabitler hem de birbiriyle ilişkilendirir ve düzenler. Her anlamın bir durumun bağlamı içinde belirlenip kurulması gibi somut kullanıma sahip her sözcük de ya bir cümleye aittir ya da cümleyle ilgilidir. Bir sözcük tek başına sıkıştırılmış bir cümle de olabilir. Cümle ise daha geniş bir öykünün, betimlemenin ya da akıl yürütme sürecinin bir parçasıdır. Dewey, okullardaki pratiklerin bazılarının dilin ardıllığını kesintiye uğratmaya meyilli olduğunu, düzenli ve yöntemli düşünmeye zarar verdiğini belirtir. Öğretmenlerin sürekli konuşmayı tekelleri altına alma alışkanlığı, ufak analitik sorgulamaların eşlik ettiği fazla kısa dersler ve beceri kazanmaktan çok hatadan kaçınmada ısrar etmek de kesintisiz konuşmayı ve düşünmeyi engeller (Dewey, 2022: 249-255).

3.7. Dil ve Sanat

Dewey, sanat nesnelere ifade edici özelliği sebebiyle sanat nesnelere de dil olduğunu söyler. Her sanatın kendi dili vardır. Sanatın da tıpkı dil gibi kendi ortamı vardır. Her bir ortam başka bir dilde aynı derecede iyi veya eksiksiz anlatılamayan bir şey anlatır. Gündelik yaşamın gereksinimleri bir iletişim kipine, konuşma kipine üstün pratik önem yüklemiştir (Dewey, 2021: 147).

Dewey, sanatı ifade aracı olarak görür. İfadenin, insanları birbirinden ayıran engelleri yıktığını söyler. Dewey için sanat en evrensel dil formu olduğu, kamusal dünyanın ortak nitelikleri tarafından oluşturulduğu için en evrensel ve en özgür iletişim

biçimidir. Bir sanat eserinin oluşturduğu ortaklık duygusu kesinlikle dinsel bir niteliğe bürünebilir. İnsanların birleşimi arkaik insandan bugüne kadar doğum, ölüm ve evlilik gibi önemli olaylar anısına yapılan törenlerdir. Sanat, insanları birleştirmek için gerçekleştirilen törenlerin gücünün, paylaşılan bir kutlama yoluyla, yaşamın tüm olay ve sahnesinde genişletilmesidir (Dewey, 2021: 356).

Dewey'e göre, nitelik ve değerlerin bir grup insanın deneyimi için ortak hâle gelmeleri paylaşılan etkinlikler, dil ve diğer ilişki araçları sayesinde olur. Sanat var olan en etkili iletişim kipidir. Bu nedenle bilinçli deneyimdeki ortak ve genel etmenlerin varlığı sanatın bir etkisidir. Dünyadaki her şey, kendi varoluşu bakımından ne kadar bireysel olursa olsun, potansiyel olarak ortaktır. Çünkü sırf çevrenin bir parçası olduğu için herhangi bir canlı varlıkla etkileşimde bulunabilecek bir şeydir. Potansiyel ortak malzemenin sanata hangi yolla dâhil olduğu sorusu başka meselelerle, özellikle ifade edici nesnenin doğası ve ortam meseleleriyle bağlantılı olarak ele alınmıştır. Ham malzemeden ayrı olarak bir ortam her zaman bir dil kipi ve dolayısıyla bir ifade, bir iletişim kipidir (Dewey, 2021: 374-375).

Resimlerin ve senfonilerin anlamı sözcüklere veya şiirinki düzyazıya çevrilemediği için düşüncenin sözcüklerin tekelinde olması gerektiği boş bir inançtır. Eğer bütün anlamlar sözcüklerle yeterince ifade edilebilseydi resim ve müzik sanatları var olmazdı. Yalnızca dolaylı olarak görülür ve işitilir olan nitelikler vasıtasıyla ifade edilen değer ve anlamlar vardır. Bunların sözcüklere dökülerek yapılan açıklamalarını sormak kendine özgü varlıklarını yadsımak demektir (Dewey, 2021: 106-107).

Dewey'e göre, şiirde sözcüklerin anlamını bireyin deneyimi belirler ve bu duygu sürekli olarak inşa edilir. Her bir sözcük duygunun idrak edilmesi sürecine katkıda bulunur (Dewey, 2021: 223). Dewey'e göre edebiyat eşsiz bir özellik barındırır. Sözcüklerin varlığı, iletişim sanatının ham seslerden ve sözcüklerin sanatını geliştirmesinden önceye dayanır. Edebiyatın var olmasından önce, konuşmanın emir, rehberli, teşvik, yönerge verme, ikaz etme gibi işlevleri vardır. Bu bakımdan edebiyat Dewey'e göre hileli zar kullanır. Malzemesi çok eski zamanlar boyunca özümsemediği anlamlarla yüklüdür. Dolayısıyla malzemesi bütün sanatlardan üstün bir düşünsel kuvvete sahiptir. Ortak yaşamın değerlerini temsil eder (Dewey, 2021: 317).

4. Sonuç

Dilin kökeni ve işlevi hakkında geçmişte başlayan tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Dil, en başından beri insanın kendini ifade etmesini sağlayan en önemli araçtır. Dilin düşünceyle, felsefeyle, psikolojiyle, eğitimle, mantıkla, sanatla, anlama yani kısacası yaşamın içinde var olan her şeyle ilişkisi vardır. Bu ilişki, insanları birey olmaktan çıkarıp onun toplumun bir parçası olmasını sağlamaktadır.

Dilin işlevlerinden biri de başkalarının yaptıklarını etkilemektir. İnsanlar duygularını, düşüncelerini, isteklerini bu mükemmel araç yardımıyla ifade ederek başkalarını

etki altına alırlar. Dilin varlığından söz edebilmemiz için konuşanın ve dinleyenin olması şarttır. Bilgi aracı olarak okullardaki eğitimde kullanılmasının yanı sıra disiplini sağlamaya yarayan bir araç olarak da karşımıza çıkar. Yaşayan kültürü ayakta tutar. Aynı zamanda düşünceyi yüksek seviyelere çıkarmayı sağlar.

İnsanı diğer varlıklardan ayıran şey sadece akıl değildir. İnsan, çevresiyle ilişki-sindeki karmaşık durumlarla baş etmeye çalıştığı zamanlarda birçok araç geliştirir. Dil de bu araçlardan biridir. Varlıklarla somut bağlantı kurmamızın yanında onlarla anlam boyutunda da ilişki kurmamızı sağlar. Anlamlar, dil sayesinde korunarak varlıklarını devam ettirirler. Soyut olan her ne varsa bu sayede somutlaşır.

Sonuç olarak dil, toplumun ve kültürün önemli bir parçasıdır. Dil, sadece sözlü ve yazılı ifadelerle de sınırlı değildir. Aynı zamanda jestler, mimikler, semboller, birtakım işaretler ve sanat gibi çeşitli yollarla da iletişimin devamlılığı sağlanmaktadır. John Dewey'in de vurguladığı gibi dilin insanlar arasında bir araç olarak iletişim işlevi kadar insanın bireysel düşünme ve anlamlandırma süreçleri için de önemli bir rolü vardır. Düşüncelerimizi somutlaştırarak anlamlandırmamıza ve dünyayı anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu makale için etik kurul izni alınmasına gerek yoktur. Araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Makale tek yazarlıdır.

Destek Beyanı

Araştırma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Beyanı

Makale tek yazarlıdır. Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

Altınörs, S. A. (2010). Düşünce ile Dil Arasındaki İlişkiye Descartes'ın Yaklaşımı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 1(28), 389-401.

Altınörs, S. A. (2018). Dil Felsefesindeki Klasik Anlayışa Karşı Sausure'un Örtük İtirazları. *Kilikya Felsefe Dergisi*(1), 27-38.

Chomsky, N. (2018). *Dil ve Zihin*. Ankara: BilgeSu Yayıncılık.

Dewey, J. (2021). *Deneyim Olarak Sanat*. (N. Küçük, Çev.) İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

- Dewey, J. (2021). *Felsefenin Yeniden İnşası*. (S. Aydın, Çev.) Ankara: Fol Kitap.
- Dewey, J. (2022). *Nasıl Düşünürüz?* (H. Kaayıkçı, Çev.) Ankara: Fol Kitap.
- Eroğlu, A. (2012). Sanatta Araç Olarak Dilin Önemi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(38), 393-401.
- Kula, O. B. (2012). *Dil Felsefesi Edebiyat Kuramı I*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı web sitesinden 15.05.2023 tarihinde <https://kuran.diyamet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/38/31-33-ayet-tefsiri> adresinden erişildi.
- Nerimanoğlu, K. V. (2015). Dil(bilimi) ve Felsefesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(8), 103-140.
- Özcan, Z. (2014). *Dil Felsefesi I (Mantıkçı Paradigma)*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Özer, Ö. (2022). John Locke'un Dil Anlayışı Bağlamında Dil-Dünya İlişkisi. Antalya.
- Saygın, A. (2018). Platon'un Dil Felsefesi Üzerine. Academia.edu web sitesinden 15.05.2023 tarihinde https://www.academia.edu/37543957/Platonun_Dil_Felsefesi_%C3%9Czerine adresinden erişildi.
- Türer, C. (2015). John Dewey. C. Türer içinde, *Dođu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni* (s. 125-153). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Türkmen Birlik, P. (2017). John Locke'ta Sözcüklerin Kurulumundan Toplumun Kurulumuna Uzlaşım Unsurunun Rolü. *Kilikya Felsefe Dergisi*(2), 69-95.
- Yıldırım, M. (2021). Mantık ve Dil Açısından Frege'nin Erken Dönem Wittgenstein'la Karşılaştırılması. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*(31), 97-118.

Extended Summary

The origin of language has been a matter of curiosity in all societies from the past to the present. Since Ancient Ages, many definitions have been made about language, and the subject of language has been one of the topics that have attracted the attention of philosophers since Ancient Ages. Like many philosophers, John Dewey also talked the topic of language in his works and expressed his ideas on the subject.

This study attempts to present philosopher John Dewey's views on language by examining his works. John Dewey directly addresses language in some of his works, while expressing his views on language among other topics in others. As an educational theorist, John Dewey also discusses the use of language in schools. According to John Dewey, language is in a dual relationship with the educational process. On the one hand, language is constantly used for all subjects in schools, and maintaining discipline. On the other hand, language is also an independent subject of study. The impact of ordinary language usage on thinking habits is much deeper than the effects of conscious linguistics studies.

Language is an essential phenomenon for human life, serving as a communicative and expressive tool among people. For language to exist, there must be both a speaker and a listener. There must be a relationship between the speaker, the spoken, and the addressee to speak of language.

The existence of indicators designed for the elevation of thought to higher levels is necessary. Language fulfils this requirement. Humans differ from animals in their ability to use the indicators provided by language. According to John Dewey, language and its tight relationship with thought are subjects that need to be specifically discussed. The word "logic" derived from the term "logos" encompasses both word or speech and thought or reason. Language is not only necessary for facilitating communication among people but also for human thinking. Thinking without language is impossible. Language goes beyond verbal and written speech. Gestures, pictures, monuments, visual images, and finger movements—all conscious and artificial signs used as indicators—are, logically speaking, part of the language.

The continuity of meaning and value is the essence of language. Language sustains a living culture. It allows the concretization of abstract meanings formed in the mind. Giving something a name makes it more distinct. Meaning is preserved through linguistic signs. This is where language comes into play because it is a tool that serves to protect meanings. According to John Dewey, language is the repository of meaning. It is necessary to have language in order to learn the meanings of things. Words are pregnant with meaning. Things devoid of meaning are nothing more than blind stimuli. Since meanings are intangible, they must be attached to a physical entity and secured. Language selects and stabilizes meaning, organizing and relating these meanings with each other. Language not only establishes a concrete connection with existence but also attempts to establish a connection in the dimension of meaning. It reaches abstract concepts through concrete entities.

John Dewey emphasizes that art objects also have a language due to their expressive characteristics. Each art form has its own language. Art, like language has its own medium. Each medium expresses something that cannot be equally well or completely

conveyed in another medium. Art is a means of expression. Expression eliminates barriers that separate people from each other. As the most universal form of language and created by the common qualities of the public world, art is the most universal and liberating form of communication. In this regard, language and art exhibit the same characteristics. Although art may seem individual like language, it is ultimately social.

The primary function of language is to influence the activities of others. Its second function is to allow for closer and more intimate social relationships with others. Its third function is the conscious use of language as a tool for thinking and knowledge.

In conclusion, language is an important part of culture and society. Language is not limited to verbal and written expression alone. It also enables communication through various means such as gestures, facial expressions, symbols, signs, and art. As John Dewey emphasizes, language serves not only as a tool among people but also plays a significant role in individual thinking and the process of meaning-making. Language helps us concretize our thoughts and understand the world.